

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10So/3/2016
Identifikačné číslo spisu: 7015201144
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Zuzana Ďurišová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7015201144.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa W. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom E., proti odporkyni Sociálnej poisťovni - ústrediu, so sídlom Ul. 29. augusta 8 - 10, 813 63 Bratislava, o invalidný dôchodok, konajúc o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 10Sd/97/2015-11 zo dňa 2. novembra 2015, jednomyseľne, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 10Sd/97/2015-11 zo dňa 2. novembra 2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach napadnutým rozsudkom potvrdil podľa § 250q ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 24.08.2015, ktorým zamietla žiadosť navrhovateľa o priznanie invalidného dôchodku podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Navrhovateľovi právo na náhradu trov konania nepriznal.

V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd uviedol, že po preskúmaní napadnutého rozhodnutia a po oboznámení sa s dávkovým spisom odporkyne došiel k záveru, že opravný prostriedok navrhovateľa nie je dôvodný.

Vychádzajúc z posudku posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočky Michalovce zo dňa 05.08.2015, vypracovaného na základe podanej žiadosti o invalidný dôchodok, u navrhovateľa (rozhodujúce zdravotné postihnutie zaradené do kapitoly V, položka 6, písm. b/ prílohy č. 4 zákona o sociálnom poistení so stanovením miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť oproti zdravej fyzickej osobe v rozsahu 80 %, so stanovením dňa invalidity 04.03.2015) mal krajský súd za nespornú skutočnosť, že navrhovateľ sa stal invalidným dňom 04.03.2015, pretože pokles jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť oproti zdravej fyzickej osobe predstavuje 80 %.

Poznamenal, že obdobie dôchodkového poistenia u navrhovateľa je zrejmé z Osobného listu dôchodkového poistenia, tvoriaceho prílohu napadnutého rozhodnutia, z obsahu ktorého vyplýva, že

navrhovateľ bol dôchodkovo poistený v roku 2006 od 11.10. do 16.10.2006 v rozsahu 6 dní, v roku 2007 od 19.02. do 20.02.2007 v rozsahu 2 dní a v roku 2014 od 01.09. do 30.11.2014 v rozsahu 91 dní, t. j. spolu v rozsahu 99 dní s tým, že na dôchodkové účely nebolo u navrhovateľa hodnotené obdobie vedenia v evidencii nezamestnaných občanov hľadajúcich zamestnanie od 17.12.2014 do 03.03.2015, pretože toto obdobie nie je podľa § 60 zákona obdobím dôchodkového poistenia.

Konštatoval, že z obsahu opravného prostriedku navrhovateľa vyplýva, že tento nerobí sporným údaj o dĺžke obdobia dôchodkového poistenia potrebného pre posúdenie nároku na invalidný dôchodok, ale vo svojej námietke poukazuje na svoj zlý zdravotný stav, ktorý mu znemožňuje vykonávať sústavnú prácu, a v dôsledku ktorého je odkázaný na starostlivosť inej osoby.

K námietke navrhovateľa súd prvého stupňa poznamenal, že pre splnenie nároku na invalidný dôchodok musí poistenec spĺňať zákonom stanovené podmienky kumulatívne, t. j. súčasne, a nesplnenie čo i len jednej zákonom stanovenej podmienky má za následok nepriznanie nároku na invalidný dôchodok. U navrhovateľa je nesporné, že splnil medicínsku podmienku pre priznanie invalidného dôchodku, keď z Lekárskej správy posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočky v Michalovciach zo dňa 05.08.2015 vyplýva záver, že navrhovateľ je invalidný, pretože vzhľadom na dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav bol u navrhovateľa stanovený pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť oproti zdravej fyzickej osobe o 80 %. Navrhovateľ však nespĺňa podmienku potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia (vzhľadom na jeho vek zákon o sociálnom poistení stanovuje podmienku potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia v rozsahu dvoch rokov), keď obdobie dôchodkového poistenia u navrhovateľa predstavuje obdobie kratšie ako jeden rok. Navrhovateľ proti záveru odporkyne o nesplnení tejto podmienky v opravnom prostriedku žiadnym spôsobom nenamietal a ani krajský súd v konaní nezistil pri prijatí takéhoto záveru správneho orgánu žiadne pochybenie a takýto záver odporkyne vyhodnotil ako správny.

Z uvedených dôvodov podľa § 250q ods.2 O.s.p. preskúmané rozhodnutie odporkyne ako vecne správne a vydané v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie dôvodiac, že je psychicky narušený, trpí psychickými poruchami, preto nemôže vykonávať žiadnu zárobkovú činnosť. Poukázal na to, že sa podrobuje psychiatrickej liečbe a je odkázaný na starostlivosť svojej matky. Zdržiava sa iba doma, kde je pod stálym dohľadom svojej matky.

Odporkyňa vo vyjadrení k odvolaniu uviedla, že považuje dôvody, ktoré uvádza navrhovateľ, za neopodstatnené. Posúdenie dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu a jeho následkov na schopnosť fyzickej osoby vykonávať zárobkovú činnosť vyžaduje odborné lekárske znalosti. Vo veciach sociálneho poistenia je dokazovanie v tomto smere zverené posudkovým lekárom sociálneho poistenia, a to tak na účely správneho, ako aj súdneho konania.

Navrhovateľ síce medicínsku podmienku nároku na invalidný dôchodok splnil, avšak nespĺnil podmienku, ktorou je získanie potrebného počtu rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 zákona, v zmysle ktorého sa na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 24 rokov do 28 rokov vyžadujú najmenej dva roky. Navrhovateľ však celkovo získal pred vznikom invalidity, t. j. pred 04.03.2015 iba 99 dní (menej ako jeden rok).

Vzhľadom na uvedené považovala odporkyňa závery napadnutého rozhodnutia krajského súdu za vecne správne a dostatočne doložené vykonaným dokazovaním, preto navrhla, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a ide o rozsudok, proti ktorému je podanie odvolania prípustné (§ 202 O.s.p. v spojení s § 250s O.s.p.), dospel

jednomyseľne k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné.

Predmetom odvolacieho konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX X . zo dňa 24.08.2015, ktorým podľa § 70 ods. 1 zákona zamietla žiadosť navrhovateľa o priznanie invalidného dôchodku s odôvodnením, že ku dňu 04.03.2015 získal len 99 dní obdobia dôchodkového poistenia.

Navrhovateľ žiadosťou spísanou dňa 05.08.2015, doručenou odporkyňou dňa 12.08.2015 požiadal o priznanie invalidného dôchodku odo dňa 04.03.2015. Z lekárskeho posudku posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočka Michalovce zo dňa 05.08.2015, vypracovaného na základe podanej žiadosti o invalidný dôchodok vyplýva, že navrhovateľ bol podľa § 71 ods. 1 zákona pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav uznaný invalidným - miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bola určená na 80 % za rozhodujúce zdravotné postihnutie mentálna retardácia (kap. V., položka 6, písm. b/, F71 stredný stupeň duševnej zaostalosti). Z uvedeného lekárskeho posudku pre odvolací súd ďalej vyplýva, že v prípade navrhovateľa sa jedná o 28 ročného muža, ktorý mal byť už od detstva liečený psychiatrom.

Z priloženého Osobného listu dôchodkového poistenia odvolací súd zistil, že súčet počtu dní obdobia dôchodkového poistenia pred vznikom invalidity v prípade navrhovateľa je 99 dní (od 11.10.2006 do 16.10.2006, t. j. 6 dní, od 19.02.2007 do 20.02.2007, t. j. 2 dni, od 01.09.2014 do 30.11.2014, t. j. 91 dní) s tým, že obdobie, počas ktorého bol navrhovateľ vedený v evidencii nezamestnaných občanov hľadajúcich zamestnanie (od 17.12.2013 do 03.03.2015) sa podľa § 60 zákona nehodnotilo na dôchodkové účely.

Vychádzajúc z uvedeného ustálil odvolací súd, že v predmetnej veci nebola medzi stranami sporná miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, ktorá bola u navrhovateľa určená na 80 %. Pre rozhodnutie vo veci kľúčovou otázkou bolo posúdenie, či navrhovateľ ako žiadateľ o invalidný dôchodok získal v období pred vznikom invalidity potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia.

Vo svetle uvedeného odvolací súd nespochybňuje záver odporkyne potvrdený aj napadnutým rozsudkom súdu prvého stupňa, že v zmysle ustanovenia § 72 ods. 1 písm. c/ zákona sa na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca vo veku nad 24 rokov do 28 rokov vyžadujú najmenej dva roky dôchodkového poistenia, avšak odvolací súd zastáva názor, že odporkyňa bola povinná zisťovať posudkovým lekárom deň vzniku invalidity u navrhovateľa a následne rozhodnúť, kedy navrhovateľovi vznikol nárok na invalidný dôchodok - či ako poistencovi alebo ako nezaopatrenému dieťaťu, a nie len mechanicky zo žiadosti navrhovateľa o invalidný dôchodok prebrať a stanoviť dátum vzniku invalidity na deň prepustenia z hospitalizácie, t. j. deň 04.03.2015.

Je potrebné zdôrazniť, že fyzická osoba má nárok na invalidný dôchodok aj vtedy, ak sa stala invalidnou pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka. Nemohla byť preto zamestnaná vôbec alebo po dobu potrebnú pre nárok na tento dôchodok a dosiahla vek 18 rokov. To znamená, že nemusí mať žiadne odpracované obdobie - teda obdobie dôchodkového poistenia. Ak sa podľa zákona stal invalidným pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka alebo v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom, je potrebné dokumentovať zdravotný stav retrospektívne do detstva a dokumentovať staré lekárske nálezy a stupeň postihnutia intelektu. Pre objektívne posúdenie je potrebné dokumentovať ochorenie od začiatku - teda od zistenia diagnózy až do súčasnosti. Nárok na tento dôchodok vznikne najskôr odo dňa dovŕšenia 18 rokov veku. Ak aj poistenc v takomto prípade požiada o invalidný dôchodok neskôr (ako vo veku 18 rokov), posudkový lekár musí pacienta posúdiť vždy spätne k 18. roku veku, pretože vtedy vzniká nárok na invaliditu z mladosti.

Pretože súd nemôže sám posudzovať odborné otázky medicínskeho charakteru, ktoré sú podkladom pre stanovenie miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť pre účely invalidity, musí rovnako ako odporkyňa vychádzať z lekárskeho posudkov, kde posudzuje presvedčivosť ich záverov s

prihliadnutím na všetky okolnosti, najmä aj s prihliadnutím na námietky žiadateľa o invalidný dôchodok. Odvolací súd však, na rozdiel od krajského súdu, nepovažuje záver posudkového lekára za presvedčivý. Ide predovšetkým o absenciu argumentácie rozoberajúcej možnosť, že u navrhovateľa sa jedná o invaliditu z mladosti, keď z viacerých lekárskejších správ, ktoré tvoria obsah posudkového spisu, vyplýva, že navrhovateľ trpí stredne ťažkým stupňom duševnej zaostalosti s poruchami správania a s potrebou pozorovania, na psychiatrii bol liečený už ako dieťa, intelekt (IQ) má na úrovni 45-51, čo viedlo k ustáleniu MPSVZČ na 80 % v odbornom posudku o invalidite zo dňa 05.08.2015 bez uvedenia navrhovaného pracovného zaradenia, bez určenia práce, ktorú môže vykonávať, či odporúčania o pracovnej rehabilitácii alebo rekvalifikácii.

Rozhodnutie odporkyne vo svetle uvedeného vyvoláva u odvolacieho súdu dôvodnú pochybnosť o jeho zákonnosti, a tým neprispieva k presvedčivosti jej rozhodnutia, nakoľko stanovením dátumu vzniku invalidity u navrhovateľa v období, v ktorom bol nezaopatreným dieťaťom, by znamenalo splnenie podmienky počtu rokov dôchodkového poistenia podľa § 72 ods. 1 zákona, a teda v konečnom dôsledku priznanie nároku na invalidný dôchodok.

Odvolací súd na základe uvedeného dospel k záveru, že krajský súd nesprávne ustálil, že „z uvedeného vyplýva nesporná skutočnosť, že navrhovateľ sa stal invalidným dňom 04.03.2015, pretože pokles jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť oproti zdravej fyzickej osobe predstavuje 80 %.“

Odvolací súd v ďalšom konštatuje, že krajský súd sa vo svojom rozhodnutí nevysporiadal s podstatnými námietkami, ktoré tvorili aj obsah opravného prostriedku (v ktorom navrhovateľ namieta, že má problémy s psychiatrickými poruchami od základnej školy), čím jednak odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom a jednak je jeho rozhodnutie nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

Z ustanovenia § 246 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že konanie v správnom súdnictve je v zásade dvojinštančné. Nie je úlohou odvolacieho súdu domýšľať dôvody, pre ktoré prvostupňový súd rozhodol vo veci tak, ako rozhodol, ani nahrádzať úlohu prvostupňového súdu v súdnom prieskume rozhodnutí správnych orgánov. Ak by odvolací súd takúto úlohu na seba zobral, potom by vážnym spôsobom zasiahol do práva účastníka konať pred súdom, nakoľko by ho de facto obral o možnosť dvojinštančného konania garantovaného v týchto prípadoch zákonom.

Úlohou súdu v preskúmovacom konaní je preskúmať zákonnosť postupu a rozhodnutia správneho orgánu v medziach opravného prostriedku, pričom v danom prípade krajský súd týmto spôsobom nepostupoval a s podstatnými námietkami navrhovateľa uvedenými v opravnom prostriedku sa riadne nevysporiadal, čo má za následok, že jeho rozhodnutie možno považovať za arbitrárne, a navyše nepresvedčivé.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto podľa § 221 ods. 1 písm. f/ O.s.p. napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie s tým, že v novom konaní krajský súd znova preskúma zákonnosť postupu a rozhodnutia odporkyne po doplnení dokazovania naznačeným smerom, vo veci opätovne rozhodne, pričom rozhodne aj o trovách tohto odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O.s.p.) a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodní v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p.

Keďže z okolností danej veci sa javí, že navrhovateľ nie je schopný sám účelne uplatňovať svoje práva, je na zváženie, či by nemal byť odkázaný na Centrum právnej pomoci, aby mu bola pri splnení zákonných podmienok poskytnutá kvalifikovaná právna pomoc.

S poukazom na ustanovenie § 492 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok postupoval odvolací súd v konaní podľa predpisov účinných do 30.06.2016 (zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.